

1.6.6 Organizácie, združenia zaoberajúce sa biopotravinami

Ekologické poľnohospodárstvo je systém hospodárenia na pôde založený na ochrane prírody a ľudí. Je charakteristický využívaním postupov šetrných k životnému prostrediu, ktoré smerujú k zachovaniu prirodzenej úrodnosti pôdy a biodiverzity. Produkčný systém ekologického poľnohospodárstva je založený na uprednostňovaní kvality pred kvantitou, čo ho odlišuje od konvenčného hospodárenia. Ekologické hospodárenie kombinuje tradičné postupy a moderné vedecko-technické poznatky v integrovanom, primárne extenzívnom systéme svojou podstatou sa odlišujúcim od intenzívneho konvenčného hospodárenia (Kozáková a kol., 2015).

Ekologické poľnohospodárstvo je jediným odvetvím národného hospodárstva, ktoré je úplne v súlade s prírodou. Jeho podstatou je stimulovať prirodzené procesy v ekosystémoch prostredníctvom využívania ekologických princípov výroby a prostriedkov. Tieto činnosti poskytujú záruku bezpečnosti rastlinných aj živočíšnych výrobkov (Nestorowicz & Pilarczyk, 2010).

Ekologické poľnohospodárstvo je systémom trvalo udržateľného hospodárenia (nespracovaného technologickým spôsobom). V ekologickom poľnohospodárstve má veľký význam koncepcia trvalo udržateľného rozvoja, ktorá by mala realizovať sociálne, ekonomické a ekologické ciele. Táto koncepcia spája v sebe činnosti, ktoré môžu uspokojiť základné potreby spoločnosti, zlepšiť kvalitu ich života a zabezpečiť dostatočné množstvo tovaru a služieb na zlepšenie aj ochranu životného prostredia (Kahl a kol., 2010).

V Európe a na celom svete stále pribúda národných, regionálnych a svetových organizácií propagujúcich princípy ekologického poľnohospodárstva a jeho pozitívny vplyv na životné prostredie. V tejto podkapitole budú opísané len vybrané európske a svetové organizácie propagujúce a zaoberajúce sa ekologickým poľnohospodárstvom.

Prvou z nich je **IFOAM EU Group** (obr. 22) – nezávislá regionálna skupina, ktorá patrí do Medzinárodnej organizácie hnutí ekologického poľnohospodárstva (**International Foundation for Organic Agriculture – IFOAM**) (obr. 23), ktorá vznikla v roku 1972. IFOAM EU Group bola založená ako regionálna skupina v rámci IFOAM v roku 2000 a v súčasnosti zastupuje viac ako 300 členských organizácií IFOAM pôsobiacich v 27 krajinách EÚ, kandidátskych krajinách a členských štátoch v rámci EFTA. Členské organizácie IFOAM EU Group reprezentujú mnoho zástupcov z rôznych oblastí, t. j. spotrebiteľov, združení poľnohospodárov a spracovateľov, vedy a školstva, poradenských organizácií, akreditačných orgánov a ekologických obchodných spoločností (ENRD, 2014).

Obrázok 22 Logo regionálnej európskej skupiny, ktorá patrí do Medzinárodnej federácie hnutí ekologického poľnohospodárstva IFOAM EU GROUP

Zdroj: <http://www.ifoam-eu.org/>

IFOAM EU Group propaguje rozvoj a integritu biopotravín a ekologického poľnohospodárstva v Európe. Ide o fórum na rokovania o spoločných záujmoch, dôležité pre výmenu informácií a práce na príprave politík EÚ. Podľa štatútu možno zhrnúť hlavné ciele tejto organizácie takisto:

- propagácia zásad a postupov ekologického poľnohospodárstva a výroby potravín v EÚ, ktoré boli definované v rámci IFOAM noriem,
- koordinácia činností a zastupovanie krajín IFOAM EU na úrovni EÚ, ale aj mimo nej,
- výmena informácií medzi členmi IFOAM v krajinách EÚ a iných subjektoch na celom svete;
- pomoc pri koordinácii výskumu týkajúceho sa ekologickej výroby potravín v celej Európskej únii a šírenie jej výsledkov;
- opatrenia pre stanovenie spoločnej politiky skupiny vo vzťahu k spomínaným cieľom.

Zástupcovia IFOAM EU Group sa zúčastňujú na mnohých rokovaniach výborov Európskej komisie, vrátane poradných skupín: ekologického poľnohospodárstva kvality a zdravia, rozvoja vidieka a iných. Skupina má štatút pozorovateľa pri poradnej skupine Poľnohospodárstva a životného prostredia. Má aj zastúpené v rámci poradnej skupiny týkajúcej sa potravinového reťazca a zdravia zvierat a rastlín pri DG Sante.

IFOAM má v súčasnosti viac ako 800 pobočiek vo viac ako 100 krajinách sveta (IFOAM, 2016b). Je najväčšou medzinárodnou organizáciou na svete v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby. IFOAM vypracovala zásady a pokyny, ktoré boli považované za základné kritériá pre ekologické poľnohospodárstvo. Stali sa východiskom pre vytvorenie prvého medzinárodného nariadenia o ekologickom poľnohospodárstve a označovaní jeho produktov.

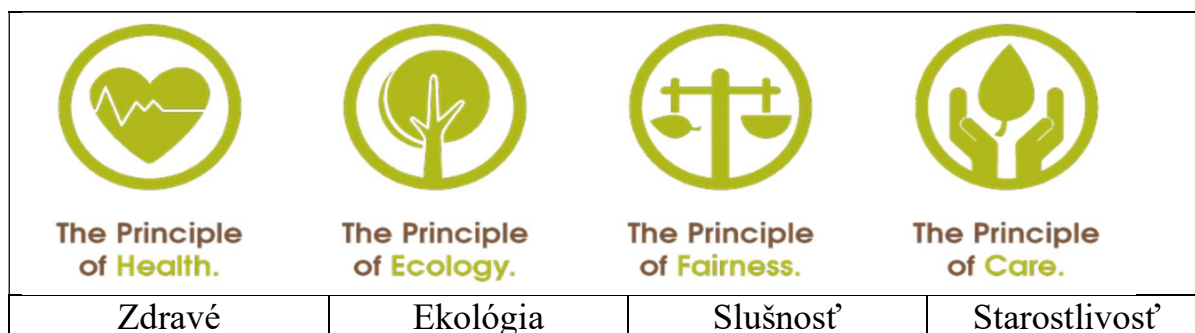
Je známe, že základné ciele ekologického poľnohospodárstva sú komplexného charakteru a týkajú sa, okrem iného, produkcie vysokokvalitných potravín, činností podporujúcich a zachovávajúcich biologickú účinnosť pôdy, zachovania genetickej rozmanitosti ekosystémov, využívania obnoviteľných surovín a podporovania miestnej a regionálnej výroby a distribúcie (Kreisberg, 2006). Víziou IFOAM je celosvetové prijatie ekologických, sociálnych a ekonomických systémov, ktoré sú založené na princípoch ekologického poľnohospodárstva. Zásadami ekologického poľnohospodárstva podľa IFOAM sú: zdravie, ekológia, férovosť (slušnosť, férovosť a starostlivosť). Nižšie sú logá vymenovaných zásad (obr. 24).

Obrázok 23 Logo Medzinárodnej organizácie hnutí ekologického poľnohospodárstva IFOAM

Zdroj: <https://www.ifoam.bio/>

Obrázok 24 Zásady ekologického poľnohospodárstva podľa IFOAM

Zdroj: <http://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture>

S IFOAM a ďalšími medzinárodnými organizáciami úzko spolupracuje nezávislý a neziskový Výskumný ústav pre ekologické poľnohospodárstvo (**The Research Institute of Organic Agriculture – FiBL**, obr. 25), ktorý bol založený v roku 1973. Ústav sa zaoberá najmä praktickým vedeckým výskumom v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby a má tri strediská pre výskum a poradenstvo o ekologickom poľnohospodárstve: vo Švajčiarsku, v Nemecku a Rakúsku.

ŇObrázok 25 Logo FiBL

Zdroj: <http://www.fibl.org/en/homepage.html>

Je jedným z popredných svetových výskumných a informačných centier pre ekologické poľnohospodárstvo a zamestnáva vyše 175 odborníkov. Zodpovedá za prenos poznatkov z poľnohospodárskej praxe priamo farmárom prostredníctvom školení, poradenskej činnosti a znaleckých posudkov, časopisov, letákov, technických príručiek, filmov a internetu. FiBL prevádzkuje aj vinice, produkuje vlastné víno, má ovocné sady, farmu s obchodom a reštaurácie a spotrebiteľom ponúka len ekologické produkty. Ústav vytvoril niekoľko projektov podporujúcich rozvoj výskumu, poradenstva a certifikačných služieb v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby v krajinách Európy, Latinskej Ameriky, Afriky a v Indii. FiBL má vybudované pobočky v Nemecku, Rakúsku a vo Švajčiarsku (FiBL, 2016).

Ďalšou európskou organizáciou, ktorá sa zaoberá ekologickou poľnohospodárskou výrobou, je **The European Organic Certifiers Council – EOCC (Európska rada ekologických certifikačných autorít)**. Je to medzinárodná nezisková organizácia spájajúca kontrolné orgány a úrady operujúce v oblasti certifikácie ekologickej poľnohospodárskej výroby. Bola založená v roku 2010 a v súčasnosti má 49 členov z celého sveta. Organizácia si kladie za cieľ zvýšenie spoľahlivosti kontrolných a certifikačných činností a rozhodnutí úradov vo vzťahu k európskej ekologickej poľnohospodárskej výrobe. EOCC je považovaná za cenného partnera EÚ, pričom prispieva odbornými znalosťami k zlepšovaniu legislatívy v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby krajín EÚ (EOCC, 2016). Logo organizácie je na obr. 26.

Obrázok 26 Logo Európskej rady ekologických certifikačných autorít

Zdroj: <http://eocc.nu/>

The Mediterranean Agronomic Institute of Bari (MAIB) vytvoril sieť odborníkov ekologického poľnohospodárstva v oblasti Stredozemného mora - **Mediterranean Organic Agriculture Network – (MOAN)** s cieľom podporovať ekologické poľnohospodárstvo v krajinách Stredomoria prostredníctvom činnosti ako propagácia, vzdelávanie, výskum a zber dát týkajúcich sa najmodernejšieho ekologického poľnohospodárstva v tejto oblasti (MOAN, 2016a). MOAN zhromažďuje predstaviteľov vysokých škôl, výskumných ústavov, súkromných združení a ministerstiev poľnohospodárstva z 11 členských krajín (Albánska, Alžírsko, Egypt, Francúzsko, Grécko, Libanon, Malta, Maroko, Tunisko, Turecko a Taliansko) CIHEAM-u (stredomorskej medzivládnej organizácii vytvorenej v roku 1962). Logo organizácie je na obr. 27.

Obrázok 27 Logo Medzinárodného centra pokročilých stredomorských agronomických štúdií

Zdroj: <https://www.b2match.eu/euromed/participants/717>

MOAN sa zameriava na zlepšenie udržateľného poľnohospodárstva, rybolovu, zaistenie bezpečnosti potravín a výživy a rozvoj vidieckych a pobrežných oblastí. V roku 2006 sa stal medzinárodnou sieťou a jeho členmi bolo 24 stredomorských krajín Európy, t. j. Albánsko, Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, Cyprus, Egypt, Francúzsko, Grécko, Taliansko, Jordánsko, Libanon, Líbya, Macedónsko, Malta, Čierna Hora, Maroko, Palestínska samospráva, Portugalsko, Srbsko, Slovinsko, Španielsko, Sýria, Tunisko a Turecko. Ciele MOAN (MOANb, 2016b) sú:

- vytvorenie pracovného partnerstva s cieľom deliť sa a riešiť spoločné problémy a spoločne pracovať na stratégii pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva v Stredomorí,
- podporovať vzájomnú výmenu a spoluprácu medzi ministerstvami a inštitúciami zaoberajúcimi sa ekologickým poľnohospodárstvom v Stredomorí, ako aj inými medzinárodnými ekologickými združeniami,
- popularizácia ekologického poľnohospodárstva a jeho vplyvov v Stredomorí.

Ďalším dôležitým subjektom je európska platforma pre výskum v oblasti biopotravín a ekologického poľnohospodárstva – **TP Organics**. Platforma je jednou zo 40 európskych technologických platforiem oficiálne uznaných Európskou komisiou (obr. 28). Jej hlavným cieľom je využiť prínos sektora ekologického poľnohospodárstva pre trvalo udržateľné poľnohospodárstvo a výrobu potravín (TP Organics.eu, 2016).

Obrázok 28 Logo Európska technologická platforma pre výskum v oblasti biopotravín a ekologického poľnohospodárstva

Zdroj: <http://tporganics.eu/>

TP Organics spája malé, stredné a veľké podniky, výskumných pracovníkov, poľnohospodárov, spotrebiteľov a občianske združenia pôsobiace v ekologickom reťazci od výroby, zásobovania, spracovania potravín, ich marketingu a spotreby. Platforma identifikuje výskumné potreby odvetvia ekologického poľnohospodárstva a potom poskytuje tieto zistenia tvorcom európskeho zákona. TP Organics takisto informuje svojich členov o možnostiach financovania výskumu a inovácií a podporuje výmenu poznatkov medzi poľnohospodármi, spoločnosťou a výskumníkmi.

Talianska asociácia **Italian Association for Organic Farming (ďalej AIAB)** je nezisková organizácia pre ekologické poľnohospodárstvo, ktorá bola založená v Turíne v roku 1988. Logo organizácie je na obrázku 29. Organizácia združuje poľnohospodárov, odborníkov z praxe, výskumných pracovníkov a spotrebiteľov a má 18 regionálnych pobočiek koordinovaných úradom nachádzajúcim sa v Ríme. AIAB propaguje ekologické poľnohospodárstvo medzi výrobcami a spotrebiteľmi ako model rozvoja vidieka a podporuje rozvoj služieb týkajúcich sa ekologických výrobkov medzi producentmi a spotrebiteľmi spolu s miestnymi správami. Združenie propaguje informácie týkajúce sa racionálnej výživy, reprezentuje a chráni jej členov na miestnej, národnej aj medzinárodnej úrovni (AIAB - Associazione Italiana per l'Agricoltura Biologica, 2016).

Obrázok 29 Talianska asociácia pre ekologické poľnohospodárstvo – Italian Association for Organic Farming (AIAB)

**ASSOCIAZIONE ITALIANA
AGRICOLTURA BIOLOGICA**

Zdroj: <http://act-now.eu/partners/italian-association-for-organic-farming>

Prostredníctvom priameho spojenia s BIOCERT (vedeckým, technickým neziskovým združením) AIAB je jedným z najväčších poskytovateľov odborného vzdelávania v oblasti ekologického poľnohospodárstva a špecializuje sa aj na hodnotenie a certifikáciu poľnohospodárskych a ekologických výrobkov, ako aj požadovaných zručností a kompetencií poľnohospodárov.

AIAB sa podieľa na rôznych kampaniach na podporu ekologického poľnohospodárstva na národnej úrovni: „Biodomenica“ – Organická Nedeľa, „Primavera Bio“ – Organická Jar, „Campagna contro O. G. M“ – kampaň proti geneticky modifikovaným organizmom. Združenie vydáva dvojmesačník (Bio Agricultura) a týždenný online spravodaj. V roku 2007 AIAB, spoločne s ďalšími subjektmi, založil prvú Taliansku nadáciu pre výskum v ekologickom poľnohospodárstve – **Italian Foundation for the Research in Organic Farming**.

AIAB vytvoril značku „garanzia AIAB“ (obr. 30) spojenú s určitým štandardom pre talianske ekologické poľnohospodárstvo a má sieť fariem zvaných „Bioagriturismi AIAB“ a Národnú sieť škôl „Organic Farm School“.

Obrázok 30 Značka „Garanzia AIAB“ talianskej asociácie pre ekologické poľnohospodárstvo – Italian Association for Organic Farming (AIAB)

Zdroj: <http://www.aiab.it>

AIAB propaguje ekologické produkty v školských a nemocničných jedálňach. **Značka „garanzia AIAB“** je kolektívnou značkou členov AIAB. Výrobky, ktoré získali túto značku, sú vyrobené podľa prísnejších požiadaviek v oblasti ekologického poľnohospodárstva, ako sú pravidlá Spoločenstva (európske

nariadenie (ES) 834/07). Tieto pravidlá zaručujú spotrebiteľovi, že **v každej etape potravinárskeho reťazca sú dodržané požiadavky týkajúce sa ekologického štandardu a predovšetkým, že farmári, spracovatelia a pod. používajú 100-percentné talianske suroviny.** Aby farmy získali značku „garanzia AIAB“ musia byť úplne ekologické: nimi používané krmivá pre dobytok musia byť 100-percentné talianskeho pôvodu a hotový výrobok musí obsahovať len suroviny získané v Taliansku, okrem toho suroviny nemôžu obsahovať žiadne GMO látky (AIAB, 2016).

Bionext je holandská organizácia pre udržateľné, ekologické poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Logo organizácie je na obr. 31. Bionext úzko spolupracuje s ekologickými poľnohospodármi a pestovateľmi, ktorí sú členmi **BioHuis**. BioHuis je združenie zastrešujúce ekologických poľnohospodárov, ale aj ekologických poľnohospodárov so záujmom primárneho ekologického sektora v oblastiach rozvoja vedomostí, vývoju trhu, regulácií a politiky. BioHuis venuje pozornosť nielen výrobným technickým záležitostiam, ale aj sociálnym hodnotám, životnému prostrediu a dobrým životným podmienkam pre zvieratá. Je zastúpený v dozornej rade Bionext. Členovia organizácie dostávajú zľavy na všetky platené služby poskytované cez Bionext (Bionext, 2016).

Bionext na svojej webovej stránke uvádza odkaz na **BioKennis** a **Bio-Bank**. BioKennis (<http://www.biokennis.org/>) je elektronická databáza, ktorá obsahuje praktické informácie týkajúce sa výskumu a vývoja ekologického poľnohospodárstva v Belgicku a Holandsku.

Obrázok 31 Logo holandskej organizácie pre udržateľné ekologické poľnohospodárstvo a potravinárstvo

Zdroj: <http://www.bionext.nl/>

Tato databáza zadarmo ponúka zdroje od 90. rokov vďaka knižnici na univerzite Wageningen v Holandsku. Obsahuje abstrakty článkov a články uverejnené v národných aj medzinárodných časopisoch, dizertačné práce, správy a pod. z oblasti ekologického poľnohospodárstva a potravinárstva.

Bio-Bank (<http://www.biodatabase.nl/>) umožňuje poľnohospodárom a záhradkárom, umiestniť zadarmo reklamy na ekologické hnojivo, dobytok a iné ekologické druhy komodít.

Bionext sa zameriava na zviditeľnenie a rozvoj udržateľného ekologického poľnohospodárstva a potravinárstva a spolupracuje s Nadáciou EKO Quality mark, ktorá je od roku 2011 majiteľom súkromnej kolektívnej značky kvality „EKO“ (obr. 32). Základné hodnoty ekologického poľnohospodárstva formulované IFOAM-om a propagované Bionext-om sa stali základom ochrannej známky kvality „EKO“, t. j. ekológia, zdravie, spravodlivosť a starostlivosť.

Obrázok 32 Logo holandskej Nadácie EKO „Quality mark“

Zdroj: <http://www.eko-keurmerk.nl/>

Tuto značku môžu získať reštaurácie, kateringové podniky, obchodníci a samozrejme, táto značka môže byť udelená aj jednotlivým produktom. Poslaním nadácie je podporovať ekologické odvetvie certifikáciou výrobkov a služieb a udeľovať značku kvality „EKO“ ako potvrdenie dôveryhodnosti.

Okrem organizácií, ktoré propagujú ekologické výrobky, existujú aj subjekty propagujúce ekologické pestovanie rastlín. Jednou z nich je holandská organizácia EUCARPIA, ktorá bola založená v roku 1956 a oficiálne sídli vo Wageningen v Holandsku. EUCARPIA je nezisková organizácia a zameriava sa na podporu vedeckej a technickej spolupráce v oblasti pestovania rastlín s cieľom podporiť jej ďalší rozvoj. Na dosiahnutie tohto cieľa organizuje a sponzoruje zasadnutia na prerokovanie všeobecných alebo konkrétnych problémov zo všetkých odborov šľachtenia rastlín a genetického výskumu.

EUCARPIA organizuje stretnutia pracovnej skupiny po celej Európe každý rok. Počas týchto stretnutí zameraných na jednotlivé plodiny alebo na prierezové témy sa jej členovia zaoberajú najnovšími informáciami, vedeckými metódami, výsledkami výskumov uskutočnených poprednými vedcami v oblasti šľachtenia rastlín. Logo organizácie je na obr. 33.

Obrázok 33 Logo holandskej organizácie EUCARPIA

Zdroj: <http://www.eucarpia.org/>

Oblasťou ekologického pestovania rastlín sa zaoberá aj nemecké konzorcium „**The European Consortium for Organic plant breeding – ECO-PB**“ (obr. 34) – v nemeckom origináli „Europäisches Konsortium für ökologisch Pflanzenzucht“, bolo založené v roku 2001 s cieľom podpory ekologického pestovania rastlín a vybudovania nezávislého, odborného centra. Združenie má sídlo vo Freiburgu v Nemecku.

Obrázok 34 Logo nemeckého konzorcia „The European Consortium for Organic plant breeding – ECO-PB“

Zdroj: <http://www.eco-pb.org/>

Hlavným cieľom konzorcia je podporovať ekologické poľnohospodárstvo, chrániť životné prostredie a šetriť agrobiodiverzitu prostredníctvom rastlinných chovateľských programov určených špeciálne pre potreby ekologického poľnohospodárstva. Preto sa hlavné činnosti konzorcia týkajú (ECO-PB, 2016):

- iniciovania, podporovania a udržiavania programov pre ekologické **šľachtenie** rastlín,
- rozvoja vedeckých koncepcií týkajúcich sa ekologického šľachtenia rastlín,
- rozvoja a podpory vhodných štandardov, postupov a právnych rámcov ekologického pestovania rastlín,
- diskusie a výmeny poznatkov a skúseností,
- poskytovania nezávislých, kompetentných expertíz na vývoj štandardov v súvislosti s ekologickým pestovaním rastlín,
- organizovania stretnutí a seminárov v oblasti ekologického osiva a problémov s ekologickým šľachtením.

Na webovej stránke združenia okrem zaujímavých prezentácií a článkov z vedeckých konferencií možno nájsť odporúčania týkajúce sa napr. zmeny legislatívy.

Poslednou spomínanou organizáciou je „EKOTREND Slovakia“ – Zväz ekologického poľnohospodárstva. Logo združenia je na obr. 35 „EKOTREND Slovakia“ je dobrovoľným, apolitickým a nezávislým združením, ktoré malo v roku

2015 121 členov, zahŕňajúcich pestovateľov, spracovateľov, výrobcov, odborníkov a záujemcov o ekologické poľnohospodárstvo a trvalo udržateľný život.

Obrázok 35 Logo Zväzu ekologického poľnohospodárstva na Slovensku – EKOTREND Slovakia

Zdroj: <http://www.ecotrend.sk/zvaz-ekologickeho/>

Cieľom zväzu je (Ekotrend Slovensko, 2016b):

- združovanie odborníkov, producentov, spracovateľov a záujemcov o ekologické poľnohospodárstvo, ktorí sa stotožňujú s medzinárodne prijatými pravidlami pre ekologické poľnohospodárstvo (EP) – nariadenie Rady č. 834/ a nariadenie Komisie č. 889/2008),
- trvalo udržateľným ekologickým poľnohospodárstvom chrániť a tvoriť životné prostredie, podporovať trendy zdravej výživy a zdravého životného štýlu, a tým udržať poľnohospodárstvo ako tradičný odbor ľudskej činnosti.

Do činnosti zväzu v oblasti ekologického poľnohospodárstva patrí (Ekotrend Slovensko, 2016b):

- poskytovanie poradenstva, informácií a šírenie osvedčenia,
- organizovanie odborných školení a seminárov,
- odborná spolupráca pri tvorbe a novelizácii príslušných legislatívnych noriem,
- vydávanie príručiek a propagačných materiálov,
- sprostredkovanie odborných domácich a zahraničných stáží a exkurzií,
- všestranná spolupráca s organizáciami združujúcimi ekologicky hospodáriacich roľníkov, vysoké školy, výskum a orgány štátnej správy, ale i s inými organizáciami združujúcimi spotrebiteľov a spracovateľov ekologických produktov,
- spolupráca na vytvorení jednotného štandardu kontroly a kontrolného systému v SR.

EKOTREND každý rok na Slovensku zastrešuje súťaž „BIOFARMA ROKA“.